

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ
ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014
ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Εκλεκτικοί
- β.** Στρατιωτικός Σύνδεσμος
- γ.** Σύνταγμα της Κρητικής Πολιτείας (1899).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Η ήττα της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο συνέβαλε στην αποδυνάμωση του ρωσικού κόμματος, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή της Ελλάδας.
- β.** Με πρωτοβουλία της Κοινωνίας των Εθνών (ΚΤΕ), τον Σεπτέμβριο του 1923 ιδρύθηκε ένα αυτόνομος οργανισμός με πλήρη νομική υπόσταση, η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής, με έδρα την Αθήνα.
- γ.** Η Συμφωνία της Άγκυρας (Ιούνιος 1930) προέβλεπε και την αμοιβαία απόσβεση των οικονομικών υποχρεώσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.
- δ.** Ο 20ός αιώνας βρήκε τον ελληνισμό του Πόντου να έχει θεαματικό προβάδισμα, συγκριτικά με τις άλλες εθνότητες της ευρύτερης περιοχής, στον οικονομικό και τον πνευματικό τομέα.
- ε.** Ο Γερμανός Καραβαγγέλης διαπραγματεύθηκε με τους Αρμένιους, καθώς επίσης και με τους μουσουλμάνους του Πόντου, μια μορφή συνομοσπονδίας.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πώς επέδρασε η καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας, με το ελληνικό Σύνταγμα του 1844, α) στην πολιτική και κομματική δράση (μονάδες 6) και β) στον κοινοβουλευτισμό; (μονάδες 7)

Μονάδες 13

ΘΕΜΑ Β2

Ποια ήταν η εξέλιξη του Κρητικού Ζητήματος από τη 14^η Φεβρουαρίου 1913 μέχρι και την 1^η Δεκεμβρίου του ίδιου έτους;

Μονάδες 12

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

α) τις αντιλήψεις του Χ. Τρικούπη όσον αφορά το κράτος, τη διοίκηση και την οικονομία, αντιπαραβάλλοντάς τες με τις αντίστοιχες του πολιτικού του αντιπάλου Θ. Δηλιγιάννη. (μονάδες 17)

β) τις προσπάθειες που κατέβαλλε ο Χ. Τρικούπης, ως πρωθυπουργός, για την υλοποίηση αυτών των αντιλήψεων. (μονάδες 8)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Η νέα Βουλή άρχισε τις εργασίες της στις 26 Φλεβάρη 1882 [...]. Ο νέος πρωθυπουργός [Χαρίλαος Τρικούπης] στον προγραμματικό του λόγο είπε: [...]

«Τὸ πρόγραμμα ἡμῶν [...] ζητεῖ τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ τόπου. Ἡ κοινωνία ζητεῖ φραγμοὺς κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῆς κυβερνήσεως, κατὰ τῶν ὑπερβασίων παντός ἰσχύοντος, κατὰ τῶν ὑπερβασίων τῆς Βουλῆς. Ὅ,τι πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον εἶναι οὐχὶ ἐπίδειξις πλαστοῦ ἰσοζυγίου, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπιζητῶμεν σήμερον ἐν τῇ πολιτικῇ τοῦ κράτους τὴν ὁδόν, ἣτις θέλει φέρει εἰς τὸ ἰσοζύγιον, ἐὰν ἐμμείνωμεν ἀκραδάντως ἐν αὐτῇ. Ὀφείλομεν ἐν τῇ διαρρυθμίσει τῶν οἰκονομικῶν νὰ ἐπιζητήσωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ὅσον

[δυνατόν] ἐλαττώσεως τῶν δαπανῶν, ἐπιτρεπούσης ὅμως πλήρη τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, τῶν πόρων τοῦ ἔθνους καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν πόρων τοῦ κράτους. Διὰ τοῦτο πᾶσα θυσία, τὴν ὁποίαν ἠθέλομεν ζητήσει παρὰ τῆς Βουλῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐνισχύσεως τῶν βιομηχανικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου, τῆς συγκοινωνίας καὶ πάντων δι' ὧν προάγεται ἡ ὑλικὴ δύναμις, θέλει ψηφισθῇ...»

Γ . Κορδάτου, *Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας*, τ . Χ ΙΙ, σ .382, στο Κ.Ε.Ε., *Αξιολόγηση των μαθητῶν στο μάθημα Θέματα Νεολληνικῆς Ιστορίας* , τχ. πρώτο, Αθήνα 1999, σ σ.55-56.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Το δημοσιονομικό πρόγραμμα του Δηλιγιάννη μπορεί να συνοψισθεί σε δύο βασικές κατευθυντήριες ιδέες: Η πρώτη[...]επαναλαμβάνεται σε όλα τα προεκλογικά και μετεκλογικά προγράμματα του δηλιγιαννισμού της εικοσαετίας 1885-1905: οικονομία στις δημόσιες δαπάνες, που θα προκαλέσει ελάττωση της φορολογικής επιβάρυνσεως και θα αποτελέσει κίνητρο για τη σταδιακή, φυσική, αύξηση της εγχώριας παραγωγής από όλους τους παράγοντες του ενεργού οικονομικά πληθυσμού. Η δεύτερη, η έννοια

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

της εθνικής εργασίας, που αναπτύσσει τις δυνατότητές της κάτω από τη σκέπη της κρατικής πολιτικής λιτότητας και στον τομέα των κρατικών δαπανών, αλλά και στο φορολογικό τομέα, σε τρόπο ώστε το κοινωνικό σώμα, χωρίς ταξικές διακρίσεις, να βρίσκεται σε στενή συνεργασία με το κράτος, είναι μια καινούργια ιδέα. [...]

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους , *Νεώτερος Ελληνισμός από το 1881 ως το 1913*, τ.ΙΔ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 20002, σ.181.

Τα κείμενα αποδόθηκαν στο μονοτονικό, εκτός από τον προγραμματικό λόγο του Χ.Τρικούπη.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Για την κατασκευή των σιδηροδρόμων το κράτος διέθεσε συνολικά το 68% των αναγκαίων πόρων από δάνεια, από τα οποία πάλι το 74% αντλήθηκε από τις διεθνείς χρηματαγορές. [...] Αυτή η οικονομική και δημοσιονομική πολιτική είχε ως αποτέλεσμα μια αυξανόμενη και για τα ελληνικά δεδομένα ασυνήθιστα υψηλή επιβάρυνση των φορολογουμένων.

[...] Όσο για τη φορολογική δικαιοσύνη πρέπει να διαπιστώσουμε ότι τα μερίσματα των μετοχών δεν επιβαρύνονταν καθόλου, ενώ άλλα έσοδα από κεφάλαιο καθώς και τα κέρδη των τραπεζών φορολογούνταν ελάχιστα, για να υπάρχουν κίνητρα για μεταφορά κεφαλαίων στην Ελλάδα. Τα φορολογικά βάρη έφεραν οι καταναλωτές μέσω των έμμεσων φόρων [...]. Σε αυτά προστίθενταν οι δασμοί που επιβάλλονταν κυρίως με εισπρακτικά κριτήρια. Το ποσοστό των έμμεσων φόρων στα δημόσια έσοδα αυξήθηκε πάντως από 50% το 1863 σε 68% το 1890, ενώ το ποσοστό των εσόδων από τη φορολόγηση αγροτικών προϊόντων μειώθηκε στο ίδιο διάστημα από 48% σε 22%.

Gunnar Hering, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, μτφ.Θ. Παρασκευόπουλος, τ.Α', Αθήνα, 2006, σσ.572-574.

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε:

α) στις μεθοδεύσεις των Τούρκων εναντίον των Μικρασιατών Ελλήνων, κατά τον πρώτο διωγμό, το 1914. (μονάδες 15)

β) στις συνθήκες που βρήκαν οι πρόσφυγες στην πατρίδα τους κατά την παλιννόστηση. (μονάδες 10)

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[...] Τα γεγονότα διαδραματίστηκαν σε δύο φάσεις. [...] Η πρώτη φάση αρχίζει στα τέλη του Μάη του 1914, δύο μήνες πριν τον Ευρωπαϊκό

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

πόλεμο, και καλύπτει τον Ιούνιο κι ένα μέρος του Ιουλίου. Στα τέλη του Ιουλίου, ο σκοπός είχε επιτευχθεί και ο πόλεμος επέτρεπε τη δημιουργία νέων πιο ολοκληρωμένων και διευρυμένων σχεδίων. Οι καταστροφές και τα συντρίμια είχαν μεγαλύτερη ένταση και συνέχεια το πρώτο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου. [...]

Η [δεύτερη φάση] διακρίνεται από την προηγούμενη λόγω της μεγαλύτερης έκτασης των μέτρων και λόγω των διαφορετικών μεθόδων που ακολουθήθηκαν. Ο πληθυσμός που είχε πληγεί μεταξύ Μαΐου και Ιουλίου 1914, κυμαινόταν από 150.000 ως 200.000 [...] Κατά τη δεύτερη περίοδο [...] κυμαινόταν από 700.000 έως 800.000.[...] Οι πληθυσμοί από τις εκκενωθείσες περιοχές δεν μπόρεσαν να καταφύγουν στα νησιά και στην Ελλάδα, και οι περισσότεροι αφανίσθηκαν. [...] Η Σμύρνη απειλήθηκε σοβαρά.

Félix Sartiaux, *Η Ελληνική Μικρασία*, μτφ. Ντ. Νίκα, εκδ. Ιστορητής, Αθήνα 1993, σσ.159-160, 171.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] Οι άγριες απελάσεις, η τρομοκρατία, οι δολοφονίες και οι βιαιότητες εναντίον των Ραγιάδων κατά μήκος της μικρασιατικής ακτής δεν τράβηξαν στη Δύση την προσοχή που τους άρμοζε. Είχαν όμως όλα τα χαρακτηριστικά του πολεμικού μέτρου που επέβαλλε μία δήθεν «στρατιωτική ανάγκη» και δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι Τούρκοι και Γερμανοί είχαν πλήρη συνεργασία και ήταν σύμμαχοι στη διάρκεια του πολέμου. [...]

Η καταστροφή της Φώκαιας προξένησε μεγάλη συγκίνηση στη Μασσαλία, που ιδρύθηκε από αποίκους προερχόμενους από την ομώνυμη αρχαία ελληνική αυτή πόλη. Η Φώκεια είναι η μητέρα της Μασσαλίας.

Ο κ. Mancient ήταν αυτόπτης μάρτυρας στις σφαγές και τις λεηλασίες που έλαβαν χώρα στην πόλη [...]:

«Κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι οργανωμένες συμμορίες συνέχισαν τη λεηλασία της πόλης. Την αυγή έπεφταν συνεχείς πυροβολισμοί μπροστά στα σπίτια μας. Πεταχτήκαμε έξω και οι τέσσερις και βρεθήκαμε μπροστά σε ένα εφιαλτικό θέαμα. Η ορδή που είχε μπει στην πόλη ήταν οπλισμένη με γκράδες και παλιά τουφέκια του ιππικού. Ένα σπίτι είχε παραδοθεί στις φλόγες. Από όλες τις μεριές της πόλης οι χριστιανοί έτρεχαν στην προκυμαία, αναζητώντας βάρκες για να διαφύγουν. Όμως, ήδη από την προηγούμενη νύχτα είχαν εξαφανιστεί όλες. Κραυγές τρόμου ανακατεβόνταν με τους κρότους των

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

πυροβολισμών. Ο πανικός ήταν τόσο μεγάλος, ώστε μια γυναίκα και το παιδί της πνίγηκαν σε εξήντα εκατοστά νερό. [...]»

George Horton, *Η μάστιγα της Ασίας*, ειδική έκδοση για την εφημερίδα *ΤΟ ΒΗΜΑ*, Αθήνα 2009 (αναπαραγωγή της έβδομης έκδοσης της «Εστίας», Αθήνα 2007) σσ.65, 68-69.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

[...] Τότε [1920], όσοι είχαμε φύγει με τον πρώτο Διωγμό του 1914 και βρισκόμασταν στη Μυτιλήνη, ξαναγυρίσαμε στο Αδραμύττι.

Το βρήκαμε κατεστραμμένο. Τα σπίτια μας σε ελεεινή κατάσταση, μισοχαλασμένα από την έλλειψη συντήρησης. Οι δρόμοι ακάθαρτοι. Που εκείνο το Αδραμύττι που αφήσαμε το 1914, το γεμάτο ζωή και νοικοκυριό!

Διώξαμε τους Τούρκους Βοσνίους πρόσφυγες που κάθονταν στα σπίτια μας. Ο καθένας πήγε στο δικό του σπίτι. Αρχίσαμε σιγά-σιγά, να στήνουμε το νοικοκυριό μας. Οι ντόπιοι Τούρκοι, όλο γλύκα, ήταν μαζί μας. Μας πλήρωσαν τα παλιά χρέη τους. Βλέπετε, είχαν την ανάγκη μας, ήταν ελληνική κατοχή. Ζούσαμε αμέριμνα.

Μαρτυρία Άννας Παρή, στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος, Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας*, τ.Α', Αθήνα 1980, σσ.228-229.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 77: «Πολιτική παράταξη με μικρότερη απήχηση που συμμετείχε στην Εθνοσυνέλευση του 1862-1864. Ήταν μια ετερόκλητη παράταξη ... σταθερές κυβερνήσεις.

β. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 86-88 «Ήταν μια μυστική ένωση στρατιωτικών. Αρχηγός του ήταν ο Νικόλαος Ζορμπάς. Στις 15 Αυγούστου 1909 εκδήλωσε κίνημα στο Γουδί με αιτήματα που αφορούσαν μεταρρυθμίσεις στο στρατό, τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και τη δημοσιονομική πολιτική. Ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος δεν εγκαθίδρυσε δικτατορία) αλλά προώθησε τα αιτήματά του μέσω της Βουλής. Υπό την πίεση του συνδέσμου η Βουλή ψήφισε χωρίς ιδιαίτερη προετοιμασία και συζήτηση μεγάλο αριθμό νόμων, που

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

επέφεραν ριζικές αλλαγές. Στις 15 Μαρτίου 1910 διαλύθηκε έχοντας επιτύχει τις επιδιώξεις του.»

γ. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 206-208 «Την εκπόνηση του σχεδίου του ανέλαβε μια 16μελής Επιτροπή από 12 χριστιανούς και 4 μουσουλμάνους. Συντάχθηκε κατά το πρότυπο του ισχύοντος τότε ελληνικού συντάγματος και, αφού εγκρίθηκε από το Συμβούλιο των Πρέσβων των Προστατίδων Δυνάμεων στη Ρώμη, τέθηκε αμέσως σε εφαρμογή. Μετά την πάροδο των δύο πρώτων ετών της λειτουργίας του νέου καθεστώτος της Κρητικής Πολιτείας άρχισαν να φαίνονται και οι πρώτες αδυναμίες του. Το σύνταγμα ήταν υπερβολικά...στο έργο της διοίκησης.

ΘΕΜΑ Α2

α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό Βιβλίο, σελ. 72-73 «Το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας... συντηρητικά)»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό Βιβλίο, σελ. 219-220 «Τα γεγονότα εξελίχθηκαν ... ΕΤΗ ΑΓΩΝΙΑΣ»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Σχολικό βιβλίο σελ. 80 και 81.

Μετά το 1884, τα δύο μεγάλα κόμματα του Τρικούπη και του Δηλιγιάννη, ελέγχοντας το 92,2% των εδρών στο Κοινοβούλιο δεσπόζουν στην πολιτική ζωή της Ελλάδας, εδραιώνοντας το κοινοβουλευτικό σύστημα και τον δικομματισμό. Ωστόσο, τα προγράμματα και οι αντιλήψεις τους για την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους κινούνταν σε αντίθετο πλαίσιο.

Ο Χαρίλαος Τρικούπης υπήρξε φορέας νέων αντιλήψεων αναφορικά με την πολιτική, την οργάνωση και τη λειτουργία του κράτους. Χαρακτηριστικό είναι ότι πρωτοεμφανίστηκε στην πολιτική σκηνή της χώρας με τη σθεναρή υποστήριξη της «αρχής της δεδηλωμένης» το

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

1875, πραγματοποιώντας μια τομή στην πολιτική ιστορία της χώρας και μια μεταβολή του πολιτικού τοπίου, εφ' όσον εισήγαγε το πολιτικό σύστημα του δικομματισμού κατά το πρότυπο της Αγγλίας. Το κράτος αποτελούσε γι' αυτόν μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης και γι' αυτό επιδίωκε τον εκσυγχρονισμό με κάθε κόστος. Ήδη από το 1875 παρουσίασε ένα συστηματικό πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της χώρας, αρκετά κοντά στις αντιλήψεις του Κουμουνδούρου, το οποίο απέβλεπε στη συγκρότηση κράτους δικαίου, στον εξορθολογισμό της διοίκησης, κυρίως με τον καθορισμό των προσόντων των δημοσίων υπαλλήλων, ώστε να περιοριστεί η ευνοιοκρατία, στην ανάπτυξη της οικονομίας ενισχύοντας κυρίως τη γεωργία και στη βελτίωση της άμυνας και της υποδομής της χώρας με κύρια έμφαση στο σιδηροδρομικό δίκτυο. Στα εδάφη της Θεσσαλίας, στα οποία κυριαρχούσε η μεγάλη ιδιοκτησία, υπήρξε υποστηρικτής των μεγαλογαιοκτημόνων παρέχοντάς τους φορολογικές απαλλαγές και διευκολύνσεις. Σε απόσπασμα από λόγο του ίδιου του Τρικούπη, ο οποίος εκφωνήθηκε στη Βουλή στις 26 Φεβρουαρίου 1882 ο πολιτικός ανέφερε ότι το πρόγραμμα του Νεωτερικού κόμματος επιζητούσε την ανόρθωση για τον τόπο. Αυτή προϋπέθετε τη λήψη μέτρων κατά των αυθαιρεσιών της κυβέρνησης, των πολιτικών προσώπων και της ίδιας της Βουλής. Στόχος έπρεπε να είναι ο εκσυγχρονισμός του κράτους, ο οποίος θα προέκυπτε με τη ρύθμιση του ισοζυγίου στον διοικητικό τομέα, δηλαδή με τη συγκρότηση κράτους δικαίου « Ό,τι πρέπει νά...έάν έμμείνωμεν άκραδάντως έν αύτῃ.» Για την οικονομία ζητούσε μείωση των κρατικών δαπανών χωρίς όμως να περιορίζεται η ανάπτυξη της οικονομίας και η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους « έπιτρεπούσης όμως πλήρη τήν ανάπτυξιν...τοῦ κράτους.» Τέλος, επιζητούσε τη ψήφιση νομοσχεδίων από τη Βουλή για την ενίσχυση της βιομηχανίας, της συγκοινωνίας και όλων όσων μπορούσαν να εξασφαλίσουν την ανάπτυξη « Διά τοῦτο πᾶσα θυσία,... θέλει ψηφισθῇ...»

Οι αντίθετοι με την πολιτική του Τρικούπη βουλευτές συσπειρώθηκαν γύρω από το Θ. Δηλιγιάννη, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό εξέφραζε πολιτικές απόψεις αντίθετες από εκείνες του Τρικούπη. Ο Δηλιγιάννης δεν αποδεχόταν τον χωρισμό των εξουσιών και στόχευε στη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους από το κόμμα. Επικρίνοντας το κοινωνικό κόστος του εκσυγχρονισμού, υποστήριζε ένα κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης. Προέβαλε το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης με τη μείωση των φόρων και την παροχή ευκαιριών στους προστατευόμενους του για την κατάληψη δημοσίων θέσεων. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται στο απόσπασμα από την Ιστορία του

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

Ελληνικού Έθνους το δημοσιονομικό πρόγραμμα του Δηλιγιάννη είχε κυρίως δύο παραμέτρους. Αφενός, τον περιορισμό των δημοσίων δαπανών, προκειμένου να μειωθεί η φορολογία και να αυξηθεί σταδιακά και με φυσικό τρόπο η εγχώρια παραγωγή. Αφετέρου, διατύπωσε την έννοια της εθνικής εργασίας, η οποία θα αναπτυσσόταν κάτω από την επίβλεψη του κράτους που λειτουργεί με πολιτική λιτότητας όχι μόνο στις κρατικές δαπάνες, αλλά και στον φορολογικό τομέα, ώστε το σώμα των πολιτών πέρα από κοινωνικές και ταξικές διακρίσεις να βρίσκεται πιο κοντά στο κράτος και να αναπτύσσει νέους δεσμούς επικοινωνίας με αυτό. Στα εδάφη της Θεσσαλίας προσπάθησε, χωρίς τελικά να το κατορθώσει, να χορηγήσει γη στους αγρότες και να λάβει κάποια μέτρα για τη βελτίωση της θέσης τους. Το κόμμα του απεχθανόταν το τυχοδιωκτικό χρηματιστικό κεφάλαιο και υποστήριζε μια αργή οικονομική ανάπτυξη που θα βασιζόταν σε παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες.

β) Σχολικό βιβλίο σελ. 80. Για την υλοποίηση του παραπάνω προγράμματος ο Χ. Τρικούπης προχώρησε σε οργανωτικές μεταβολές και βελτίωσε τα οικονομικά του κράτους, με αύξηση των φόρων και τη σύναψη δανείων. Όπως συμπληρωματικά αναφέρεται στο τρίτο παράθεμα το κράτος για την κατασκευή έργων όπως το σιδηροδρομικό δίκτυο «διέθεσε συνολικά το 68% των αναγκαίων πόρων από δάνεια», τα οποία αντλούνταν κυρίως από το εξωτερικό και τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Για την αποπληρωμή αυτών των δανείων επέβαλε μία ασυνήθιστα υψηλή φορολογία στους πολίτες, η οποία χρόνο με τον χρόνο γίνονταν δυσβάστακτη. Η φορολογία αυτή είχε κυρίως τη μορφή των έμμεσων φόρων καθώς και των δασμών που επιβάλλονταν κυρίως με εισπρακτικά κριτήρια. Τη δεκαετία του 1890 αυξήθηκε και η φορολογία στα δημόσια έσοδα, ενώ αντιστρόφως έγιναν προσπάθειες για τη μείωση της φορολόγησης των αγροτικών προϊόντων, η οποία έφθασε στο 22%.

Η φορολογική δικαιοσύνη ήταν ανύπαρκτη. Ενώ τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα στέναζαν κάτω από δυσβάστακτους φόρους, τα μερίσματα των μετοχών δεν επιβαρύνονταν καθόλου, τα έσοδα από κεφάλαια καθώς και τα κέρδη των τραπεζών δέχονταν ελάχιστη φορολογία. Ο λόγος που το έκανε αυτό ο Τρικούπης ήταν για να παρέχει κίνητρα στην ιδιωτική πρωτοβουλία για επενδύσεις.

Όμως, εφαρμόζοντας με συνέπεια το πρόγραμμα αυτό, οι φορολογούμενοι οδηγήθηκαν σε εξάντληση και επιβαρύνθηκε υπερβολικά ο προϋπολογισμός της χώρας με αποτέλεσμα το 1893 το κράτος να κηρύξει πτώχευση.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε:

α) Σχολικό βιβλίο, σελ. 138-139

Η πρώτη φάση του διωγμού άρχισε στα τέλη του Μαΐου 1914 και καλύπτει τον Ιούνιο και μέρος του Ιουλίου. Ο διωγμός ξεκίνησε με αθρόες μεταναστεύσεις Μουσουλμάνων της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας προς τη Μικρά Ασία, οι οποίες υποκινήθηκαν σε γενικές γραμμές από την τουρκική κυβέρνηση.

Αυτό έδωσε το πρόσχημα στην τουρκική κυβέρνηση, σε συνδυασμό με την επικείμενη είσοδο της Τουρκίας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, να εκδιώξει τους Έλληνες. Πρώτα θύματα υπήρξαν οι Έλληνες της Ανατολικής Θράκης, οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους στις αρχές του 1914. Το Μάιο οι διωγμοί επεκτάθηκαν και στη Δυτική Μικρά Ασία, με το πρόσχημα της εκκένωσης της περιοχής απέναντι από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, για στρατιωτικούς λόγους. Όλη η επιχείρηση έγινε με τη καθοδήγηση των Γερμανών, συμμάχων των Τούρκων. Η εκκένωση μεθοδεύτηκε πρώτα με ανθελληνική εκστρατεία του τουρκικού τύπου και καταπίεση των Ελλήνων για να εξαναγκαστούν σε «εκούσια» μετανάστευση. Σε πολλές περιπτώσεις διαπράχθηκαν λεηλασίες και δολοφονίες σε βάρος των Ελλήνων. Όπως επιβεβαιώνει και ο συγγραφέας G. Horton στο δεύτερο παράθεμα, παρά την άγρια μορφή του διωγμού οι χώρες της Δύσης δεν ενδιαφέρθηκαν να βοηθήσουν τον μικρασιατικό ελληνισμό. Οι εγκληματικές ενέργειες είχαν την επίφαση της δήθεν «στρατιωτικής ανάγκης» για τη συμμετοχή της Τουρκίας στον πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Παράλληλα, Τούρκοι και Γερμανοί συνεργάζονταν στενά. Μια μαρτυρία των λεηλασιών και της μορφής του διωγμού μας δίνει από τη Μασσαλία ο κ. Mancient, αυτόπτης μάρτυρας στις σφαγές και τις λεηλασίες που έλαβαν χώρα στην πόλη της Φώκαιας. Κατά τη διάρκεια της νύχτας, οι οργανωμένες συμμορίες λεηλατούσαν την πόλη, ενώ την αυγή οι πυροβολισμοί έπεφταν μπροστά στα σπίτια, τα οποία παραδίδονταν στις φλόγες. Οι χριστιανοί αναζητούσαν τρόπους για να φύγουν, αλλά οι βάρκες δεν υπήρχαν πουθενά. Ο τρόμος συμπορευόταν με τους πυροβολισμούς, ενώ οι άνθρωποι ήταν πανικόβλητοι.

Στη δεύτερη φάση του διωγμού τα μέτρα που ελήφθησαν ήταν μεγαλύτερα σε έκταση και οι μέθοδοι που ακολουθήθηκαν διέφεραν

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

από αυτές της πρώτης φάσης. Οι καταπιέσεις που υπέστησαν οι Έλληνες πήραν τις ακόλουθες μορφές: Θεοπίστηκαν έκτακτες επιβαρύνσεις και επιτάξεις ειδών για τις ανάγκες του πολέμου. Τέθηκαν εμπόδια στις εμπορικές τους δραστηριότητες. Πληθυσμοί χωριών ή και ευρύτερων περιοχών μετατοπίστηκαν από τις ακτές προς το εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Οι άνδρες άνω των 45 ετών, που δεν στρατεύονταν επάνδρωσαν τα τάγματα εργασίας. Εκεί πολλοί πέθαναν από κακουχίες, πείνα και αρρώστιες. Όσοι είχαν ηλικία 20-45 ετών μπορούσαν αρχικά να εξαγοράσουν τη στρατιωτική τους θητεία. Όσοι δεν πλήρωσαν χαρακτηρίστηκαν λιποτάκτες. Μετά την κατάργηση τη δυνατότητας εξαγοράς της θητείας σημειώθηκαν χιλιάδες λιποταξίες και όσοι συνελήφθησαν, εκτελέστηκαν. Συμπερασματικά, υπολογίζεται ότι ο πληθυσμός που επλήγη σε αυτή τη δεύτερη φάση κυμαινόταν από 700.000 – 800.000. Πολλοί ήταν εκείνοι που δεν κατάφεραν να φθάσουν σώοι στην Ελλάδα.

Οι ενέργειες των Τούρκων προκάλεσαν μεγάλο κύμα φυγής προς την Ελλάδα. Στα σπίτια που εγκατέλειψαν οι Έλληνες, οι τουρκικές αρχές εγκατέστησαν Μουσουλμάνους μετανάστες από τη Σερβία, τη Βουλγαρία, την Αλβανία και την Ελλάδα. Οι διώξεις και οι εκτοπίσεις του ελληνικού στοιχείου συνεχίστηκαν, με μικρότερη όμως ένταση, και κατά τα επόμενα χρόνια, μέχρι το τέλος του πολέμου, το 1918, και επεκτάθηκαν και σε άλλες περιοχές (Μαρμαράς, Πόντος κ.ά.). Οι πρόσφυγες που έφθασαν στην Ελλάδα το διάστημα αυτό ανήλθαν σε πολλές χιλιάδες.

β) Σχολικό Βιβλίο, σελ. 142-143.

Η επιστροφή των προσφύγων στη Μικρά Ασία ξεκίνησε τους τελευταίους μήνες του 1918 μετά τον τερματισμό του πολέμου για την Τουρκία.

Τον Οκτώβριο του 1918 συστάθηκε στην Κωνσταντινούπολη Πατριαρχική Επιτροπή, με σκοπό τη οργάνωση του επαναπατρισμού των εκτοπισμένων, με τη βοήθεια του Πατριαρχείου και της ελληνικής κυβέρνησης. Η παλιννόστηση έγινε τμηματικά, με τη μέριμνα του Υπουργείου Περιθάλψεως, και επιτράπηκε αρχικά να επιστρέφουν οι ευπορότεροι και οι πρόσφυγες οι προερχόμενοι από ορισμένες μόνο περιοχές της Δυτικής Μικράς Ασίας. Οι περισσότεροι επέστρεψαν στις εστίες τους μετά την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη, το Μάιο του 1919. Μέχρι το τέλος του 1920 η πλειονότητα των προσφύγων είχε επιστρέψει στην Μικρά Ασία και την Ανατολική Θράκη.

Οι συνθήκες που βρήκαν στην πατρίδα τους ήταν άσχημες, καθώς πολλά σπίτια, εκκλησίες και σχολεία είχαν μερικώς ή εντελώς

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2014

καταστραφεί. Επίσης, σε κάποιες περιοχές, σε σπίτια Ελλήνων είχαν εγκατασταθεί Μουσουλμάνοι πρόσφυγες από τις βαλκανικές χώρες. Χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία της προσφυγοπούλας Άννας Παρή, για την εικόνα που αντίκρυσαν οι πρόσφυγες επιστρέφοντας. Ανήκε σε εκείνους που έζησαν στη Μυτιλήνη μέχρι την εποχή του επαναπατρισμού τους. Επιστρέφοντας στο Αδραμύττι βρήκαν τον τόπο ερειπωμένο, τα σπίτια μουχλιασμένα λόγω της έλλειψης συντήρησης, οι δρόμοι ήταν ακάθαρτοι. Η εικόνα δεν θύμιζε καθόλου τον τόπο που είχαν αφήσει. Απομάκρυναν τους ανθρώπους που ζούσαν εκεί και άρχισαν να ξαναστήνουν το νοικοκυριό τους. Η αντιμετώπιση των Τούρκων δεν ήταν εχθρική, καθώς πλέον η περιοχή τελούσε υπό ελληνική κατοχή.

Στα πλαίσια της Ύπατης Αρμοστείας Σμύρνης ιδρύθηκε η «Υπηρεσία Παλιννοστήσεως και Περιθάλψεως», η οποία βοηθούσε όσους επέστρεφαν να αποκατασταθούν στα σπίτια τους και τις ασχολίες τους. Οι ειρηνικές μέρες όμως δεν κράτησαν πολύ. Λίγους μήνες αργότερα, τον Αύγουστο του 1922, θα έπαιρναν πάλι το δρόμο της προσφυγιάς.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. – ΧΟΝΔΡΟΥ Λ.